

СТАНОВИЩЕ

на дирекция Национална служба защита на природата за заседанието на Националния съвет по биологично разнообразие на 30.08.2023 г., по проект на План за действие за опазване на Леопардовия смок *Zemnis situla* (Linnaeus, 1758) в България за периода 2022 – 2031 г.

Планът за действие за опазване на вида леопардов смок *Zemnis situla* (Linnaeus, 1758) в България за периода 2022 – 2031 г. е разработен в рамките на проект № BG16M1OP002-3.020-0060 „Разработване на План за действие за опазване на Леопардовия смок (*Zamenis situla*, Linnaeus, 1758) в България за периода 2019-2028 г.“, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. **Организации, участвали в процеса на съставяне на плана са:** Сдружение ОПИМОС (бенефициент/възложител) и „ЕКОТЕХ КОНСУЛТ“ ООД (изпълнител).

Планът обхваща период от 10 години и е разработен в съответствие с изискванията на Наредба № 5 от 2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове на министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и горите.

Планът е възложен за изготвяне от Министерство на околната среда и водите въз основа на Задание, съгласувано през 2021 г. от министъра на околната среда и водите. Изготвеният проект е внесен за утвърждаване с вх. № НСЗП-358/03.08.2022 г. на МОСВ.

След преглед на предоставения проект на план за действие за опазване на леопардовия смок *Zemnis situla* в България за периода 2023 – 2032 г. бе констатирано следното:

Планът за действие следва формата на заданието и отговаря на изискванията за съдържание, разписан е детайлно и качествено.

По време на разработката на плана за действие са проведени и теренни проучвания в редица защитени зони в Югозападна България, Южно Черноморие, Централна Южна България.

Планът е представен от Изпълнителя на обществено обсъждане на 29.07.2022 г. в гр. София. Внесеният в МОСВ проект на план за действие представлява коригиран вариант след направените забележки и препоръки на обществените обсъждания, като са отразени забележките и препоръките и на възложителя.

Планът за действие е преминал и процедура по обществено обсъждане, инициирана от МОСВ в периода 10.02.2023 – 09.03.2023 г., в рамките на която не са постъпвали писмени становища по същия в дирекция НСЗП.

След преглед на предоставения проект на план за действие за опазване на леопардов смок *Zemnis situla (Linnaeus, 1758)* в България за периода 2022 – 2031 г., дирекция НСЗП изразява следните бележки и предложения:

1. Предлага да се промени периода на действие на плана да е 2024 -2033 г. за да се даде възможността за планиране на средства през следващата година, предвид че планирането за 2023 г. вече е приключило. Промяната в периода следва да се отрази и в бюджета на плана.
2. По отношение на т. 4.7 „Данни за отглеждане на вида на затворено“ да се добави следния текст в края на параграфа „Въпреки това са регистрирани редки нарушения в миналото от страна на РИОСВ за отглеждане на леопардов смок в плен, опити за продажба, като същите екземпляри са били освобождавани в природата или временно настанявани в спасителен център в страната (зоопарк) от страна на инспекциите“.
3. Да се включи общ текст в т. 7 „Необходимите природозащитни дейности“, че част от разписаните мерки са хоризонтални и биха подобрили природозащитното състояние на редица видове. Например значителното смекчаване на бариерния ефект на някои пътища от републиканската пътна мрежа чрез изграждане на подземни проходи („тунели за преминаване на влечуги“) реално ще имат много по-обширен ефект и извън вида леопардов смок.
4. Предвидените в т. 7 „Оценка на необходимите средства“ на изпълнение за всяка една мярка следва да се заличат, като това остойностяване следва да се запази единствено в табл. 9-1 „Индикативен бюджет на План за действие за опазване на Леопардовия смок в България“.
5. За т. 7.4. „Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида“, индикативните бюджети следва да се намалят: за т. 7.4.1 „Разпространение на плакати и поставяне на информационни табели“ от 200 000 лв. на 100 000 лв., а за т. 7.4.2. „Провеждане на беседи, изнасяне на лекции/презентации и др., разясняващи ролята на змиите (и в частност на леопардовия смок)“, индикативният бюджет да се намали от 595 000 лв. на 300 000 лв. Съответно бюджета да се редактира в табл. 9.1 (в която е изрично посочено, че бюджета е индикативен, но въпреки това е необходимо да се прецизира). По отношение на т. 7.4.2 е необходимо да се включат и допълнителни индикатори като включване на местни хора в опазването на вида, увеличение на подадените сигнали за нарушения/престъпления срещу вида, както и увеличение на административните и наказателни производства.
В настоящата точка 7.4. не са засегнати и по-съвременни способности за достигане до аудиторията, промяна на отношението и поведението, такива като уеб сайтове, групи в социалните медии и други платформи. Съответно да се допълни.
6. Таблица 8-1 „Мониторинг и оценка на плана“ следва да се преработи, като се заличат наименованията „отговорности за мониторинга, организация, провеждане и възможно финансиране“, като остане само една колона „провеждане“ и в същата се идентифицират отговорните за провеждане. Колоната „отговорности за съхранение и ползване на информацията при реализацията на ПД“ да се запази в сегашния вид.
7. Приложенията да бъдат добавени към основното тяло на ПД (един файл), с изключение единствено на Приложение № 6 Разработена ГИС база-данни със

слоеве, имащи отношение към опазването и управлението на вида и неговите местообитания.

8. По отношение на предвидените мерки в ПД за защитени територии, да се направят следните изменения:
 - От наименованието на точка 7.1.2. да отпаднат защитените територии, тъй като посочения индикатор касае актуализирани заповеди за защитени зони от мрежата Natura 2000. Считаме, че забраните в защитените територии обявени по реда на Закона за защитените територии са достатъчно рестриктивни и допринасят за опазване на местообитанията на видовете предмет на опазване в тях.
 - В т.7.2.1. са посочени три района, в които да бъдат обявени защитени територии с цел опазване на леопардовия смок. Обръщаме внимание, че в защитени територии съгласно Закона за защитените територии се включват гори, земи и водни площи, но не и урбанизирани територии. Тези законови изисквания следва да бъдат съобразени и в случай, че посочените в плана райони включват урбанизирани територии, същите да бъдат прецизирани.

В представения проект на План за действие за Леопардовия смок (*Zamenis situla* (Linnaeus, 1758)) са транспонирани мерките от НРПД 2021 – 2027, касаещи подобряване на природозащитното състояние на вида. За уточнение Националната рамка за приоритетни действия (НРПД), действаща в времевия период 2021 – 2027, определя мерки за подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците, като те се осъществяват със средствата от европейските фондове при споделено управление, като мерките, цялостно или частично поети от националния бюджет. НРПД не разполага с индивидуален бюджет за изпълнението на мерките в нея. Пълният текст с приложени документи към него е наличен на страницата на Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000.¹

9. Всички мерки, предвидени в НРПД следва да бъдат съобразени с териториалния и времевия обхват, посочен в рамката. Същите мерки по същество могат да бъдат изпълнявани извън НРПД при осигуряване на алтернативни източници на финансиране.
10. При отразяване на всички бележки в плана моля те да се синхронизират с бюджетната част и тя да бъде преработена съгласно настоящото становище. В частта на мерките, свързана с Национална рамка за приоритетни действия 2021 – 2027 (НРПД) е необходимо бюджетно планираната стойност в основния текст на документа на НРПД, също да се транспонира в финансовата част на плана за действие.
11. В 7.1.1. „Създаване на подзаконов нормативен документ, включващ технически изисквания и норми за изграждане на линейната транспортна инфраструктура, свързани с избягване/смекчаване фрагментацията на местообитания/популации на змии“ е посочен бюджет. За посочената законодателна промяна не се изисква финансова подкрепа.

¹ <https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/Documents>

12. По отношение на Дейност 7.2.2. „Премахване или значително смекчаване на бариерния ефект на някои пътища от РПМ“ в частта в която е цитирана мярка 68 от НРПД, следва да се допълни текст, касаещ финансовата подкрепа за програмен период 2021 – 2027, а именно по Програма „Околна среда“ чрез Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР).
13. По отношение на Дейност 7.3.2. „Провеждане на фундаментални научни изследвания, фокусирани върху биологията и екологията на вида.“ Леопардовият смок не е таргетиран вид за допълнителни теренни проучвания в Мярка 10 от НРПД и следва да бъде променен източника на финансиране.
14. По отношение на Дейност 7.4.2. „Провеждане на беседи, изнасяне на лекции/презентации и др., разясняващи ролята на змиите (и в частност на леопардовия смок) за екосистемите“ следва да се прецени предмета на мярката, тъй като в настоящия вариант не съответства на цитираната Мярка 14 от НРПД и следва да бъде променен източника на финансиране.
15. По Дейност 7.4.3. „Организиране на периодични срещи между представители на институциите, ангажирани пряко с опазването на вида (РИОСВ, ИАОС, ДГС, паркови дирекции и др.), учени с експертиза в областта на херпетологията и представители на НПО“ следва да се допълни в описанието и провеждане на обучения за изграждане на капацитет за управление на земеделски земи, в изпълнение на мярка 5 „Изграждане на капацитет на заинтересованите страни за прилагане на мерки, заложи в плановете за управление на защитените зони, с изключение на мерките в земеделски земи“ и мярка 6 „Изграждане на капацитет на заинтересованите страни за прилагане на мерки, заложи в плановете за управление на защитените зони, в земеделски земи“ от НРПД, съответно финансово подкрепени от ЕФРР и Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).
16. По отношение Дейност 7.5.1. „Прилагане на мярка № 43 (Поддържане на мозаечния ландшафт в земеделските земи със смесено земеползване) в защитените зони, попадащи в Континенталния или в Черноморския биогеографски район и включващи леопардовия смок, като обект на опазване.“, да се разпише, че същата се прилага единствено при условие, че обитаваната от леопардовия смок територия съвпада със същата на съответно посочените целеви видове в НРДП за мярка 43.
17. Във връзка с изпълнението на Дейност 7.5.3. „Прилагане на мярка № 54 (Подобряване на природозащитното състояние на крайбрежни, скални и дюнни типове природни местообитания чрез премахване на нетипична храстова и дървесна растителност) в защитените зони, попадащи в Черноморския биогеографски район и включващи леопардовия смок, като обект на опазване“ Ви обръщам внимание, че същата е планирана за реализация, в съответствие със защитените зони, съдържащи леопардовия смок като целеви вид за опазване, само за защитени зони: BG0000224 „Огражден – Малешево“; BG0000146 „Плаж Градина - Златна рибка“; BG0001001 „Ропотамо“. Финансовата подкрепа е осигурена по линия на Програма „Околна среда“ чрез ЕФРР.
18. По отношение на необходимите природозащитни дейности за подобряване на природния статус на местообитанията на леопардовия смок, касаещи пасуването, в НРПД, мярка 32 обуславя екологосъобразното управление на пасищните и ливадните системи с цел опазване и поддържане на структурата и функциите на тревните местообитания. Тя е планирана с финансовата подкрепа на Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и ЕЗФРСР. Като

защитени зони BG0001023 „Рупите – Струмешница“ и BG0000146 „Плаж Градина - Златна рибка“ не попадат в обхвата на мярка 32 от НРПД.

19. Обръщаме внимание, че към настоящия момент са приети специфични подробни цели (СПЦ) за местообитания и видове за защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“. Следва дейностите, посочени в плана за действие за вида леопардов смок, да бъдат синхронизирани с определеното в СПЦ.

При внасянето на коригирания вариант вносителите да предоставят копия от обявите за обществените обсъждания, които са били проведени в рамките на процедурата по изготвяне на плана за действие.

Във връзка с гореописаното дирекция НСЗП счита, че НСБР следва да предложи на министъра на околната среда и водите да утвърди „План за действие за опазване на Леопардовия смок *Zemnis situla* (Linnaeus, 1758) в България за периода 2022 – 2031 г.“ след отразяване на направените бележки и коментари от заседанието на НСБР и внасяне на последна версия, в срок до 30 дни.